Tiina Haapasalo

14.11.2017

Eduskunnan Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

HE 145/2017 vp laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Liikennepalvelulain toinen osa on laaja säädäntöpaketti, joka kokoaa eri liikennemuotojen palveluista annettua säädäntöä yhteen kokonaisuuteen. Paketin yhteydessä kumotaan kymmenkunta lakia ja muutetaan noin viittäkymmentä muuta lakia. Pääosa säädännön sisällöstä pysyy ennallaan, koska liikenteen sääntely pohjautuu vahvasti kansainvälisiin sopimuksiin ja standardeihin sekä EU:n lainsäädäntöön. Lakiesityksen kokonaisvaikutukset yrityksiin arvioidaan vähäisiksi. Tietojen avaamisen ja hyödyntämisen osalta esitetään velvollisuuksia Liikennevirastolle ja Liikenteen turvallisuusvirastolle tietovarantojen luovuttamisesta. Näiden osalta esitykseen ei ole kommentoitavaa.

Henkilöliikennepalvelujen käyttäjien puolesta-asiointi

Uutena säädäntönä esitetään liikennepalvelujen käyttäjien puolesta-asioinnin mahdollistamista, jolloin henkilö voisi sallia tie-, raide-, lento- ja meriliikenteen matkoihin ja lippuihin liittyvien käyttäjätiliensä kytkemisen erilaisiin muihin liikkumispalveluihin. Tällä tavoitellaan matkaketjujen helpompaa saatavuutta, uudenlaista digitaalista liikkumispalvelujen yhdistelyä ja ylipäätään liikenteen tehostumista.

Puolesta-asiointi säädetään niin, että liikkumispalvelujen tarjoajan on avattava toiselle palvelutarjoajalle pääsy lippu- ja maksujärjestelmänsä myyntirajapintaan niin, että palvelun käyttäjän pyynnöstä toinen voi hankkia hänen puolestaan liikkumispalveluja hänen käyttäjätiliään hyödyntäen. Tällaisia käyttäjätilejä on esimerkiksi kuntayhtymien joukkoliikennepalvelujen järjestäjillä Helsingin seudulla, Turussa ja Tampereella sekä varustamoilla ja lentoyhtiöillä. Säädös ei koske palveluja, joissa käyttäjätilejä ei ole käytössä.

Puolesta-asioinnista halutaan säätää lain tasolla, jotta alalle tulevat uudet toimijat voisivat hyödyntää nykyisten palvelutuottajien palveluja ja yhdistää niitä omiin tai muiden palveluihin. Ellei tästä säädettäisi lakitasolla, pidetään riskinä sitä, että ny-

kyiset merkittävät liikennepalvelujen tarjoajat vahvistavat rooliaan myös yhdistämispalveluissa omista (mahdollisesti vain yhden liikennemuodon tai palvelutarjoajan) lähtökohdista.

Elinkeinoelämän näkemyksen mukaan puolesta-asiointi tuo kuluttajille uusia mahdollisuuksia hankkia liikennepalveluja. Puolesta-asiointi on erityisesti kuluttajan väline, sillä kuluttaja tekee päätöksen käyttäjätilin antamisesta kolmannen osapuolen käyttöön. Liikennepalvelujen valikoima voi laajentua, kun erilaisia palveluja voidaan yhdistellä liikkumiseen. Kuluttaja tekee valinnan palvelujen käytöstä aina omista lähtökohdistaan.

Yritysten kannalta säädösten soveltamisessa on kyse siitä, millä pelisäännöillä markkinoilla olevat ja sinne tulevat yritykset ja toimijat antavat käyttäjätietoja toisillensa käyttäjän niin halutessa. Lakiesityksessä osapuolet velvoitetaan yhteistyöhön käytännön järjestelyjen mahdollistamiseksi. Toimijoille annetaan oikeus arvioida kolmannen osapuolen luotettavuutta etukäteen esitetyillä kriteereillä ja ehdoilla. Tiedot tulee tarjota oikeudenmukaisin, kohtuulisin ja syrjimättömin ehdoin.

Nykyisten käyttäjätilejä omaavien yritysten näkökulmasta on tarpeen sopia mm. siitä, millä ehdoin muutoskustannus katetaan tai jaetaan, miten sovitaan brändin, tuotteen ja palvelun ja niihin liittyvien tietojen käytöstä, miten asiakassuhdetta hoidetaan sekä miten sovitaan mahdollisista virheistä tai puutteista ja niiden korvaamisesta.

Toisten yritysten käyttäjätietoja hyödyntäville yrityksille oleellista on päästä kehittämään omaa liiketoimintaa hyödyntäen olemassa olevia palveluja ja niiden asiakkuuksia.

Käytännössä molemminpuolisen intressin löytyminen edellyttää yksityiskohtaista sopimista käyttäjätilien avaamisen reunaehdoista.

Esityksen vaikutusten arviointi on ollut hankalaa, sillä yhtä aikaa muutoksessa ovat tietoon perustuvien palvelujen kehittyminen, niitä tarjoavat uudet yritykset, kaikki liikennepalveluja tarjoavat yritykset ja kuluttajatottumukset.

Puolesta-asiointi voi yleistyä, jos sitä kautta syntyvä palvelukokonaisuus on kuluttajille hyödyllinen. Esityksessä on arvioitu hyödyn syntyvän, jos esimerkiksi kuluttaja voisi säästää yhden kuukauden joukkoliikennelipun hinnan vuodessa, mutta saisi edelleen käyttää joukkoliikennepalveluja. Esityksessä ei ole avattu sitä, miten säästö syntyisi siitä, että toinen hankkii palvelun toisen puolesta. Tai mitä yhdistetyt tai oheiset liikkumispalvelut maksaisivat ja miten liikkumisen kokonaiskustannus muuttuisi. Joka tapauksessa kokeilun- ja muutoksenhaluisia kuluttajia arvioidaan olevan kaupunkiseuduilla yhteensä useita satoja tuhansia.

Puolesta-asioinnin mahdollistaminen tuo kustannuksia palveluja tarjoaville yrityksille ja sitä kautta niiden käyttäjille. Vaikutusarvioissa rajapinnan avaamisen teknisen kustannus arvioidaan matalaksi, mutta tietoturvaamisen, tietojen käyttämisen ja sopimusten hallinnoinnin kustannuksia ei ole arvioitu.

ELINKEINOELÄMÄN KESKUSLIITTO EK

Tiina Haapasalo 9.11.2017

Kuljetuspalvelun ja autonvuokrauksen yhdistelmä on matkapaketti

Liikennepalvelulain yhteydessä olisi hyvä tarkastella yhtymäkohdat matkapakettilainsäädäntöön. Jos puolesta-asioinnissa tarjotaan kuljetuspalvelujen lisäksi muita matkailupalveluita kuten autonvuokrausta tai majoitusta yli 24 h kestävänä järjestelynä, koskee toiminnanharjoittajaa lisäksi laki matkapalveluyhdistelmistä ja laki matkapalveluyhdistelmien tarjoajista. Nämä lait tulevat voimaan 1.7.2018 ja perustuvat EU:n matkapakettidirektiiviin.

Matkapakettilainsäädännössä on säännökset vakuudenasettamisesta, kuluttajien informoinnista ja toimijoiden vahingonkorvausvastuusta. Matkapaketteja tai yhdistettyjä matkajärjestelyjä tarjoavilta toiminnanharjoittajilta peritään myös valvontamaksuja ja maksukyvyttömyyssuojamaksuja.

Matkailuyrityksille myönnetyn poikkeuksen säilyttäminen

Vuoden 2018 kesäkuuhun voimassa olevan taksiliikennelain mukaan palveluyrityksen hallinnassa olevalla henkilöautolla saa kuljettaa ilman henkilöliikennelupaa henkilöitä, jos kuljetus liittyy koti- tai matkailupalveluihin ja kuljetus on osa yrityksen tarjoamasta palvelukokonaisuudesta. Liikennepalvelulain toisen vaiheen lausunnolla olleeseen luonnokseen sisältyi vastaava poikkeussäännös, mutta lopullisessa esityksessä sitä ei ole.

Matkailuyritykset toivovat, että liikennepalvelulakiin palautetaan vastaava poikkeus taksiliikenneluvan hakemisesta. Liikenneluvan vaatiminen matkailuyrityksiltä niiden kuljettaessa asiakkaitaan osana palvelukokonaisuutta olisi tarpeettoman raskas viranomaisvelvoite kuljetuksen merkitykseen nähden. Matkailualalla toimivia yrityksiin kohdistuu jo nykyisin muihin toimialoihin verrattuna poikkeuksellisen raskasta viranomaisvalvontaa Liikennepalvelulain myötä ei tule lisätä matkailualan hallinnollisen taakkaa.